במדינה

העם

ריח התפוזים

עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו

פסח נגמר, יום־העצמאות מתקרב, השעון זז קדימה.

ריח משכר של פרחי־תפוזים מילא את אוויר הארץ, והתערבב עם ריחם של פרחים אחרים. את שמי־הבוקר כיסו להקות גדולות של ציפורי־סיס.

שוב התגשמו המילים בנות־האל־מוות של משורר־האהבה הקדום: „הנה הסתיו עבר, הגשם חלף הלך לו, הני־צנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו."

הצרות היו רבות — מצור בצפון עד אי־האלמוגים בדרום, ממצב הממשלה עד מצב הכלכלה. אך האביב הגיע, הארץ יפה, המעגל הניצחי של העונות שינה את פני הנוף, חול הים המתין לבאים, ואפשר ליהנות מן החיים.

יחסים מרחביים

שיבעת המופלאים

שיבעה נכבדים הוזכרו השבוע כחברים הפלסטינים של מישלחת ירדנית־פלסטינית. מי הם?

השליח האמריקאי, ריצ'ארד מרפי, לא הביא השבוע לישראל את רשימת הפלסטינים, האמורים להשתתף במישלחת הירדנית־פלסטינית המשותפת במשא־ומתן לשלום. אך המקורות ב־

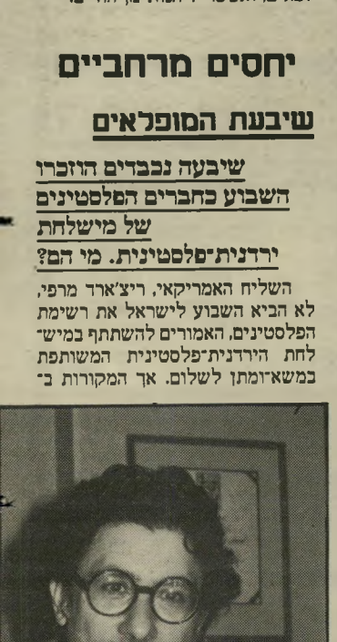

פרוסטור סעיד
בלי תווית של „טרוריסט"

עמאן הדליפו את השמות. לא היתה בהם הפתעה.

הנתונים הדרושים היו לפחות ארבעה:

- הם היו צריכים להיות מקובלים על הצד הפלסטיני. כלומר: על אש"ף.
- הם היו צריכים ליהנות ממעמד עצמאי סביר, כדי שניתן יהיה להעמיד פנים שאינם באים כשליחי אש"ף.
- הם היו צריכים להיות אנשים אשר ממשלת־ישראל תוכל — גם באי־רצון ותחת לחץ — להסכים להם.
- הם היו צריכים להיות מקובלים על האמריקאים, מכיוון שהמטרה

(המשך בעמוד 12)

וייצמן: להמריא בכנפיים קצוצות

פרשה בולה יכלה להיות הי־תולית — לולא היה זה עניין הנוגע לחייהם ולמותם של אזרחי יש־ראל: השלום.

יצחק שמיר, שר־החוץ, התרגז על כי שימעון פרס מסר את הטיפול בענייני השלום עם מצריים לידי עזר וייצמן, השר־בלי־תיק במישרד ראש־הממשלה.

על כן חרש מזימה. הוא הכין „אמ־בוש" קואליציוני. כאשר הובא הדבר להצבעה שיגרתית בממשלה — כנהוג לגבי נסיעתו של כל שר לחו"ל — גייס שמיר את כל אנשיו, ויצר רוב מיקרי נגד הנסיעה.

כך בייש את פרס, את וייצמן ואת הממשלה כולה.

„אמבוש" כזה מקובל ונהוג בכנסת. זהו טכסיס פרלמנטרי לגיטימי. לק־ראת הצבעה כלשהי מגייסת סיעה גדולה אחת את כל חבריה, מסתירה אותם מחוץ לבניין הכנסת, ואז, ברגע המכריע, הם מובאים להצבעה. תוך ניצול העדרם של חברי הסיעה היריבה, נוצר רוב מיקרי.

אולם טכסים כזה אינו לגיטימי במישור הממשלתי.

הממשלה אינה פרלמנט, שבו נערכים „מישחקים" פרלמנטריים. הממשלה היא גוף ביצועי. היא מופ־קדת על גורל המדינה ואזרחיה. כאשר היא מתנוונת והופכת זירה למישחקים, הרי זו הוראה בכך שחדלה מלתפקד כממשלה.

ממשלת חידלון

אבן — זהו הלקח הראשון של פרשת עזר וייצמן. היא מגלה לראשונה ברבים את אשר ידעו יודעי־דבר זה מכבר: שממשלת־האחדות הלאומית אינה מתפקדת אלא ל־מראית־עין. למעשה הפכה תחליף לכנסת, שהתנוונה כליל.

כאשר הוקמה הממשלה, בירכו על כך רבים וטובים. מפני שהיא מסמלת את „האחדות הלאומית". שימעון פרס עצמו, הנהנה ממעמדו החדש והבלתי־צפוי כמנהיג כלל־לאומי, מעלה תכונה זו על נס בכל הזדמנות.

אולם „ממשלת־אחדות" אי־נה מסמלת אחדות של ממש, אלא רק מבנים כפוי של שיתוף־פעולה דחוק.

בפועל לא תיפקדה הממשלה מן הרגע הראשון. היא יכלה לקבל החלטות על טכסיסים של מה־בכך, כמו עיסקות־החבילה הכלכליות, שאי־נן מהוות אלא הסכמה כללית שלא לעשות דבר ולא לטפל בחוליים האמיתיים של המשק.

כבר בפרשה הנסיגה מלבנון נוצר הבדל בולט בין מראית־העין וה־מציאות. המציאות חייבה החלטה ברורה לסגת מלבנון בהקדם האפשרי ובכל הזדמנות, במהלך אחד. תחת זאת קיבלה הממשלה החלטה על נסיגה „בשלבים", כאשר כל שלב מחייב החלטה חדשה של הממשלה, בלי לוח־זמנים קבוע ובלי קביעת התחום המשמעות של „איזור הביטחון". ה־תוצאה: הסלמת הפיגועים בדרום־לבנון, מדיניות „היד החזקה" הרת־האסון, טיפוח דור חדש של מתאבדים לבנוניים (ראה עמוד 7) ויצירת סי־כונים חדשים לגבול הצפון.

אך בפרשת עזר וייצמן הגיעה תופעה זו לשיא. כי הסעם הבעיה העיקרית אינה תיפקוד הממשלה בלבד, אלא היחס לבעיה הגורלית ביותר של המדינה.

להחניק באיבה

יחסים בין ישראל ומצריים הגיעו כעת לפרשת־דרכים, שבה יש אפשרות לבחור בין תזוזה לקראת „שלום חם" ובין הקפאת „השלום הקר" לתקופה ארוכה.

מבחינת מצריים, יש עכשיו אפ־שרות לסדר את העניינים הקטנים, המקלקלים את היחסים (טאבה, הערי השגריר המצרי, ועוד) ולהזיז את ה־תהליך לקראת שלום כולל, על־ידי פתיחת הליך מדיני בין הציר מצריים־ירדן־אש"ף וישראל. יש תכונה רבה במישורים שונים (ראה במדינה), ו־אפשר לקדם את הדברים בזהירות.

יתכן כי שימעון פרס אינו מעוניין כל־כך בתזוזה הכללית, אך הוא מעוניין מאוד להגיע לפגישת־פיסגה עם הנשיא חוסני מובארכ, דבר שיחזק את מעמדו ותדמיתו, ואולי גם יקל עליו לפרק בעוד כמה חודשים את ממשלת־האחדות.

עזר וייצמן הוא המועמד הטיבעי לטיפול ביחסים אלה בשלב הנוכחי — ולא רק מפני ששר־החוץ הוא מתנגד מושבע של השלום. וייצמן מקובל מאוד על המצרים. הוא היה מיודד עם אנוור אל־סאראת, הוא ידיד אישי של מובארכ (מי שהיה עמיתו־יריבו כ־מפקד חיל־האוויר המצרי), הוא ידוע במצריים כמי שדחף בלי־הרף להשגת הסכם־השלום.

ממשלה נבונה, המבקשת לנהל משא־ומתן עם מדינה שניה, בתנאים קשים ביותר, תבחר בנציג, המסוגל לתרום תרומה ייחודית לקידום העניין, בשל יחסיו האישיים עם הצד השני.

בחירת וייצמן היתה, על כן, טיבעית. אילו היה שמיר מעוניין בש־לום, היה מציע בעצמו להטיל תפקיד זה על וייצמן, ומעניק לו את ה־גושפנקה של מישרד־החוץ.

אך מאחורי כל ההתנצחויות האישיות מתחבאת עובדה פשוטה: הליכוד אינו רוצה בשלום הזה. הוא רואה בו סכנה איומה.

אין הליכוד מעוניין בפגישת מובארכ־פרס, שתעלה את קרנו של פרס ותחבל בסיכויי הרוטאציה. אין הליכוד מוכן למסור את בעיית טאבה לבוררות, למרות שחוזה־השלום היש־ראלי־מצרי קובע זאת בפירוש. בעניין זה מוכן הליכוד להפר בפירוש את החוזה, בטכסיסים לגליסטיים של עורך־דין זוטר. ואילו וייצמן יציע למובארכ: בוררות על טאבה (שתחליט קרוב לוודאי להחזירה למצריים) תמו־רת פגישה עם פרס.

אך בעיקר: אין הליכוד רוצה בקידום תהליך השלום, שי־הצלחתו תביא בהכרח לנסיגה ישראל מן הגדה המערבית ורצועת־עזה, „נחלת האבות".

משום־כך אין התנגדותו של שמיר לנסיעתו של וייצמן לקאהיר נובעת רק מרוגז אישי. זהו מהלך נכון מצד אדם הרוצה לנצל את מעמדו ב־ממשלת־האחדות לשם חבלה בכל יוזמת־שלום, והחנקתה בעודה באיבה. כדי להצליח בכך, עליו לשמור ב־קנאות על המונופול של מישרד־החוץ לגבי יחסי ישראל־מצריים. (אם תת־גשם הרוטאציה ושמיר יהיה ראש־הממשלה, ואילו פרס יעבור למישרד־החוץ, ינקוט הליכוד, כמובן, בגישה הפוכה.)

כנפיים קצוצות

הליכוד לא היה מוכן ללכת השבוע עד הסוף. מנוי וגמור עימו לשמור על סבלנות על־אנושית, כדי לשלול מן המערך כל עילה או אמתלה לפירוק הממשלה ולחיסול הרוטאציה.

אך הוא דאג לכך ששליחות וייצמן תתחיל בתנאים המבישים ביותר: תחילה הצביעה הממשלה נגדה, אחר־כך לא נמצא לה רוב בקאבינט, ורק בהצבעה טלפונית נמצא לה רוב רחוק, בעזרת יוסף בורג היונה־נץ־יונה.

כאשר יצא וייצמן סוף־סוף לשליחותו, היו כנפיו קצוצות.

השערות של דרדאסבא

ד"ר ממזה־הבחירות של הליכוד, עזר וייצמן, צפה בסירטון־התעמולה של מיפלגתו בעניינים מבודחות, אך ביקורתיות. על המסך ניסה יצחק שמיר להעביר את המסר שלו, ונראה כאילו היה סובל מעצירות קשה. היא הצטייר כאדם נוקשה. רע לעצמו ולאחרים. פשוט לא „עבר את המסך". וייצמן הציע בפמליה הגדולה שלו, וחייך: „תראו את הגבות של השמיר הזה! יש לו שם יותר שערות מאשר אצלי בביצים..."

הסצנה הזאת, המתוארת בסיפרו של אלכס אנסקי מכירת הליכוד, אינה מסכמת את היביטים הקלים. המשעשעים יותר, של יחסי וייצמן־שמיר. לפני פחות משנה כינה עזר את שמיר בתוכנית־טלוויזיה בתואר „דרדאסבא". ערוך יומן השבוע, מיכה לימור, צינזר את ההברקה מטעמי „אחריות". למרבה המזל לא דבק חיידק האחריות בשאר העיתונאים, והסיפור זכה בתפוצה עצומה. גם הוא לא שיפר במיוחד את מה שמכנים כיום בשם „כימיה" בין השניים.

אלא שהמשבר העכשווי בין השניים אינו נובע רק מטעמים אישיים־פסיכולוגיים. מאז שעזר תלש את כרזת מרכז־ההסברה שעליה התנוססה המילה „שלום" מכותלי מישרדו של מנחם בגין, התחדדו היחסים בינו לבין ראשי־הליכוד, על רקע יחסי ישראל־מצריים.

שר־החוץ שמיר, שנמנע – מתוך התנגדות – מהצבעה על הסכמי קמפ־דייוויד, קיבל, מתוך המציאותיות המאפיינת אותו, את הדין. עם זאת, הוא אימץ לעצמו את הגירסה הבגיניסטית המצמצמת ביותר.

שמיר וראשי־חרות רואים בהסכם „קורבן" של ישראל, מכיוון שהנוסחה „שטחים תמורת שלום" נוגדת את כל מהותם הפוליטית. אחרי שהקורבן כבר נעשה, יש להשתמש בו למטרה אחת בלבד – בידוד מצריים מהעולם הערבי, כדי לאפשר לישראל לעשות כרצונה בשטחים הכבושים, בלבנון ובכל מקום אחר.

האשליה הזאת היא בבחינת אובדן מצפן וטירוף, כמוה כהנחת־היסוד שהביאה למילחמת־הלבנון.

וייצמן מטיב להבין זאת, והוא עשה מאמץ די מוצלח כדי להטות את שימעון פרס לנתיב מתון יותר. וייצמן סבור שהשלום אינו יכול להיות בבחינת מים עומדים. ביצות יוצרות יתושי־קדחת ממ־אירים. מים זורמים מפיקים ברכה וחיים.

מי שסבור שהשלום עם מצריים הוא ההישג הגדול ביותר בתולדות מדיניות החוץ של ישראל, חייב לשמור עליו. ביצור השלום לא ייעשה בצורת מחאות, שהצוות שמיר־רוני מילוא מנפיק חדשים לבקרים, כאשר מצריים נאלצת לנקוט אמצעים, שיאירו אותה בעולם הערבי.

המסקנה היחידה שניתן להסיק מהשלום היא, שיש להרחיבו ולקבל בברכה יוזמות, העשויות להביא לשלום גם במיזרח, ואחר־כך אולי גם בצפון. חילוקי־הדיעות כאן הם מהותיים ביותר, והצהרתו של שמיר באסיפת חרות בפתח־תיקווה, ש־כולם רוצים בקידום יחסי־השלום עם מצריים", היא חסרת משמעות בהקשר הזה.

למרבה האירוניה צודקת טענתו של שמיר נגד פרס במישור הפחות־חשוב של מימשל תקין. אין ספק שהתפקיד הזה – לטפח את השלום עם מצריים – הוא נחלתו של שר־החוץ. וייצמן פולש לתחום לא־לו. אם שר־החוץ אינו מסוגל, ואינו רוצה, למלא את התפקיד הזה, אי־אפשר לעקוף אותו בשיטות פרסיות טיפוסיות (שקנו לו בזמנו את איבתה הקשה של שרת־החוץ גולדה מאיר), אלא להגיע להכרעה, כלומר פירוק ממשלת האחדות.

חשוב לזכור שגם פרס, ועזר וייצמן עצמו, עדיין רחוקים מלאמץ נוסחה שתקדם בהצלחה את יוזמות־השלום של קאהיר־עמאן־אש"ף. עם זאת, הדינאמיקה של יוזמות־השלום, ההתפתחות הפוליטית־אידיאולוגית של עזר והאינטרס של ראש־הממשלה בפירוק השותפות, אחרי ה־13 במאי, מביטיחים קיץ פוליטי מרתק בישראל ובמרחב.